



EDUCATION REFORM IN GEORGIA: CHALLENGES AND SOLUTIONS

Copyright © 2026 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: May 27, 2026
Published: June 11, 2026
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC21022026-35

Jamlet Janjgava

Doctor of Economics
Professor at SEU and invited professor at TSU
Orcid ID: 0009-0005-4797-4085
E-mail: j.janjgava@seu.edu.ge



ABSTRACT

The education reform was one of the most significant and successful changes implemented in Georgia in the 21st century. However, over time, it became evident that the aforementioned reform required certain updates and adjustments, the implementation of which has already partially begun.

Within the framework of the reform, one of the most important decisions was the initiative to merge Ivane Javakhishvili Tbilisi State University and the Georgian Technical University, which was followed by large-scale public protest. In response to the emerging circumstances, the government was forced to review the aforementioned decision, which was ultimately regarded as an appropriate and justified measure.

In my opinion, the removal of the faculties of Social Sciences, Business Technologies, and Law from the Georgian Technical University as a result of the aforementioned reform was a correct decision. Although the Georgian Technical University had represented the leading center for the preparation of engineering personnel in the country for many years, as a result of the introduction of the aforementioned faculties, the engineering fields gradually lost their priority positions.

This decision may also be regarded as justified, since in recent years the quality of education at the Georgian Technical University has failed to meet the desired standards. However, it should also be noted that a considerable number of highly qualified professors and academic staff members were employed by these faculties. I believe that the low quality of teaching was largely caused by the lack of objective and transparent selection procedures at the Technical University for many years. In addition, faculty deans were appointed in violation of the Law on Higher Education of Georgia, while standards of accountability and academic rigor were insufficiently maintained.

As for the Ilia State University, it is advisable to increase the student quota, which would enable the higher educational institution to expand admissions to unique programs, particularly in the fields of ecology and environmental protection.

Furthermore, within the framework of the Unified National Examinations, the proportion of applicants admitted through mathematics-based examinations in the fields of economics, business, tourism, and engineering should be increased to 50%.

The issue related to the tourism program also requires immediate attention. In recent years, within the National Qualifications Framework, tourism has no longer been categorized as a field of business, which, in my opinion, represents a serious mistake and requires reconsideration and correction.

Furthermore, it is advisable to provide professors from different universities with the opportunity to participate in competitions for the positions of rector, dean, and other academic positions, which would significantly increase both competition and the transparency of the process.



In state universities, commissions responsible for the selection of professors should be established in agreement with the Ministry of Education and Science, while membership in such commissions should be limited — the same person should be permitted to serve as a commission member no more than twice.

In state universities, the share of the final examination should be increased to 40% of the overall assessment, namely 16 points.

It is also necessary to restrict admissions to PhD programs, since the current number of doctoral candidates does not adequately correspond to the country's needs. In addition, a minimum B2 level of foreign language proficiency should be required for admission to doctoral programs.

In both state and private universities, professors should be limited to teaching no more than three subjects.

Furthermore, the state should consider the possibility of re-establishing branches at certain universities.

The aforementioned and other similar measures would contribute to the improvement of the higher education system and to enhancing the quality of training of qualified personnel.

Keywords: Education reform, university program, examination commission, Professors' Competition Commission, qualified personnel.

REFERENCES:

1. Mankiw, N. Gregory. Principles of Economics. Translated and published by Diogenes, 2017. (In Georgian)
2. Janjgava, Jamlet. The Role of Legislative Regulations in Ensuring the Quality of Education. SEU Publishing House, 2007. (In Georgian)
3. Karchava, L., Chiabrishvili, K., Goroshidze, G., Mgeladze, L., & Veshapidze, S. (2026). Indicators of effective use of the rich experience of academic staff. The New Economist, 20(4), 21-35. (In Georgian)
4. Chigladze, G., & Karchava, L. (2025). The revolutionary impact of digital technologies on financial architecture. The New Economist, 20(2), 92-104.
5. Zagaidze, V., & Karchava, L. (2026). Artificial Intelligence and Data-Driven Policy in Economic Governance: Opportunities and Risks. The New Economist, 21(1), 85-92.
6. Otinashvili, R., Veshapidze, S., & Zoidze, G. (2023). Impact of economic crime on the sustainable develop-

ment of the state. Three Seas Economic Journal, 4(1), 10-17.

7. Karchava, L., Veshapidze, S., & Chiabrishvili, K. (2023). Economic perspective of establishing strategic partnership between China and Georgia. The New Economist, 18(3), 7-2.

8. Karchava, L., Nanuashvili, I., Zoidze, G., & Veshapidze, S. (2025). Georgia's Strategic Role in Eurasian Transport and Digital Logistics Transformation. The New Economist, 20(2), 40-53.

9. Veshapidze, S., & Karchava, L. (2022). Contradictions of Globalization under the COVID-19 Pandemic. Bull. Georg. Natl. Acad. Sci, 16(4), 152-157.

10. Karchava, L. (2014). Again about the investment environment in Georgia Or what kind of investor do we need? The New Economist, 9(3), 45-2.

11. Karchava, L., Veshapidze, S., & Tsikelashvili, S. (2025). Georgia's Perspective in the Context of Developing Economic Relations between China and the European Union. The New Economist, 20(1), 8-23.

MAIN TEXT

The restoration of such programs would significantly improve the quality of education. Based on my contacts with graduates of this program, I can state that 22–23 graduates are successfully employed both in Georgia and abroad. They hold responsible positions in various important institutions, including the National Bank of Georgia and the Parliament of Georgia. For example, program graduate Tiniko Akhvlediani obtained a PhD in economics in the United States and is currently a well-known EU expert. Also noteworthy is Beka Liluashvili, a former member of the Parliament of Georgia, along with other successful graduates.

To enroll in this program it was necessary to pass mathematics and English language exams at Unified National Examinations. This facilitated popularization of those subjects and attracted stone of the most important reforms implemented in Georgia in the 21st century concerns the field of education. Over time, however, the initial reform became somewhat outdated, necessitating revisions and adjustments, some of which have already been partially implemented.

One of the most important aspects of the reform was the proposed merger of Georgian Technical University (GTU) and Ivane Javakhishvili Tbilisi State



University (TSU). Following widespread protests against this decision, the government backed down. I believe this withdrawal was the right step.

The separation of the faculties of law, business technology, and social sciences from the technical university can be viewed as a significant step forward. Given that the primary mission of the technical university is to train experts in engineering and technology, this decision was well-justified. While GTU has historically made big contributions to training highly skilled professionals, it had recently become less responsive to contemporary demands, shifting its focus mainly toward humanities disciplines. As a long-time lecturer at this institution, I feel that despite the presence of many highly competent professionals, the quality of instruction in certain specializations failed to meet modern standards. Consequently, the aforementioned structural adjustments were a necessary phase.

Numerous major changes are still required within our educational system, and overcoming these challenges is inconceivable without state political will. One of the primary issues is the lack of fair, impartial, and competitive hiring practices for academic staff at many universities. Appointments are sometimes influenced by personal relationships, nepotism, or the so-called "rector's list." Furthermore, the selection of professors based on party affiliation has recently emerged as a severe issue. Under such circumstances, a selected professor cannot remain impartial, independent, or principled, which directly undermines the quality of education.

Ilia State University, which, along with Sokhumi State University, has suffered to some extent under the reform, requires a separate discussion. A number of its master's programs—including those in the exact and natural sciences, as well as ecology—have been discontinued. Reevaluating the future of these specialized initiatives is crucial. The head of state has expressed willingness to restore them, and there is hope that this commitment will be fulfilled from the next academic year.

A critical question remains as to why astronomy is housed at Ilia State University rather than Tbilisi State University, which has a rich history and appropriate infrastructure in this discipline. The Evgeni Khadrade Observatory was situated atop TSU's high-rise campus building where the renowned scientist once observed celestial bodies. Therefore, I believe the

master's program in astronomy should be transferred to TSU, given its extensive institutional experience in the field.

The legal and medical departments at Ilia University are also subjects of intense public debate. A realistic assessment of the university's capacity in these fields is necessary, as training competitive professionals requires substantial resources. Consequently, it may be more appropriate to integrate these departments into two prestigious, established institutions: Tbilisi State Medical University and TSU.

As regards Ilia University's business and economics programs, highly qualified local and international instructors are engaged in teaching despite current challenges, and contemporary educational resources are available. Therefore, increasing student admission quotas for these specific areas would be appropriate.

Sokhumi State University deserves specific consideration. Naming the institution after the national hero Zhiuli Shartava would be appropriate. Another viable option would be to relocate the university to the city of Rustavi, a measure that would contribute to regional development and create employment opportunities for displaced academic staff. This relocation would carry deep symbolic meaning, as Zhiuli Shartava's leadership and talents were fully demonstrated during his tenure as the head of the city.

Additionally, Sokhumi State University needs to enhance its master's programs. Transferring agricultural disciplines to Sokhumi University can be viewed as a step in the right direction. This decision will contribute to educational development in the Kvemo Kartli region, bring the ethnic Azerbaijani population closer to the Georgian language and culture, and strengthen the teaching of the Georgian language.

It is important for the state to uphold the interests of all instructors and professors, ensuring their employment within higher education and scientific research establishments. This stability will help young people develop professional orientations while reducing broader social anxiety.

Several years ago, I noted that in order to increase the quality of education, it was necessary to:

Making mathematics a compulsory subject in business, economics, tourism, and engineering fields. However, in recent years, the opposite trend has been observed — the share of mathematics component has been decreasing. For instance, at Tbilisi State University, the percentage of students admitted based



on mathematics has declined, while the share of other subjects has increased. Despite the importance of history, students should be able to perform basic mathematical operations.

The status of the tourism sector is an urgent issue. According to the National Qualifications Framework, tourism is no longer classified under business administration, which is problematic. This raises a logical question: if tourism is not a business, then what is it? Especially when the tourism industry represents a significant share of the national economy.

These changes have also resulted in a reduction of economics instruction within tourism programs to a single semester, whereas business administration students study it over two semesters (microeconomics and macroeconomics). This practice has become widespread in both public and private universities, negatively affecting the quality of education. It is necessary to introduce changes to the National Qualifications Framework and reintegrate tourism into the field of business administration. The proportion of students admitted on the basis of mathematics should also be increased.

It is also crucial to establish business and tourism programs at regional universities in Telavi, Gori, Samtskhe-Javakheti, and Zugdidi. These fields are highly popular among applicants and serve as valuable drivers for regional growth. It would be advisable to establish at least one study cohort for these subjects at each regional university. It is expected that the state will take this necessity into account and take appropriate measures next year. Reviving master's programs at these regional institutions is also necessary, though on a restricted scale. Meanwhile, state and private higher education institutions operating in Batumi and Kutaisi will likely be able to navigate current challenges independently to some degree.

At several universities rectors and deans are being elected for three to four terms. This contradicts the current legislation, according to which, an individual may hold these positions no more than twice. In this regard, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University stands out as an exemplary institution that strictly adheres to this norm.

The law should be amended to allow professors from external institutions to run for the positions of rector or dean at a given university. This would boost competition and attract highly skilled professionals across institutions.

The minimum passing criteria for final exams must be reviewed. If a student earns at least 40% (16 points) on a final exam, they should be awarded credit.

The attendance component should be returned into the assessment system, as its elimination has had a negative impact on lecture attendance and student performance.

It is advisable to increase the term of academic competitions from 4 years to 6 years as this will raise stability for academic personnel.

Branch committees at state universities should be formed with the participation of the Ministry of Education and Science. The board of those committees should not be renewed for more than two terms. As to private universities, they should have more freedom in this process. They shall select the committee membership themselves.

Strict quality control and admission standards must be enforced for doctorate programs. Admission to both master's and doctoral programs should strictly require at least a B2 level of proficiency in a foreign language. Increasing the share of foreign language studies across educational programs is necessary as well.

As you may be aware, the so-called "elite program" at Tbilisi State University has been operating successfully since 2008, with its graduates working both in Georgia and international students with high academic level.

It is advisable for both public and private universities to establish a legal cap on a professor's teaching load, which should not exceed two or three academic courses. The practice of a single professor teaching numerous disciplines, particularly when they are simultaneously supervising a doctoral program, negatively affects the quality of education. There was a case at a state university in which a professor taught every major subject individually. While the accreditation team expressed their remarks on this practice during their visit, it caused the professor's dissatisfaction. This is a systemic problem and needs adjustment.

As regards accreditation experts, there are also certain challenges in this area. In my opinion, these positions should be held by renowned, principled, and experienced specialists within their respective fields. In Georgia, where the state language is Georgian, it should be prohibited to use English proficiency as the



sole criterion during the selection of experts, as such an approach has discriminatory implications. Additionally, foreign academics working abroad must continue to participate in program accreditation and institutional authorization processes, as is current practice.

Both public and private universities should establish testing centers where final exams can be administered under a unified standard.

The current practice at Georgian Technical University when the rector does not allow participation in a competition to those individuals whose contracts have expired. They have to wait for open competition. I believe this practice is not consistent with the principle of fairness and needs to be reviewed.

I consider it appropriate that a subject be taught by a person who, although holding an academic degree in that subject, has no experience and has never taught it.

In one of the universities, the following case was recorded: among the competition participants, there was no one who had taught the most essential subjects for economists — “Principles of Microeconomics” and “Principles of Macroeconomics.”

When I finally became convinced that I did not have any chance of winning this competition, I addressed the Dean of the Faculty in writing, pointing out that among the candidates there was not a single applicant with teaching experience in “Microeconomics” and “Macroeconomics.” The response was unexpected: the Dean stated that he was also a participant in the competition and therefore could not comment on the matter, despite the fact that this issue clearly falls within the Dean’s prerogatives. All of this created the impression that issues related to the quality of the program were not given attention. Therefore, it is important that the relevant committees do not disregard this matter and make decisions based on objectivity and the principles academic quality.

The development of academic literature in economics and business is of paramount importance. While some progress has been made in recent years, more modern books still need to be translated and published. It is recommended that state universities allocate dedicated budgets for the publication of internationally recognized books. A similar practice should be adopted by non-state universities as well.

The state must take into account that the directions of legal, medical, and primary education represent regulated professions, and for them, universities

of a high standard, equipped with an appropriate material-technical base, are necessary.

As for the direction of business administration, it is possible to increase student admission in Telavi, Zugdidi, Gori, and Samtskhe-Javakheti State Universities (for example, 50 students in each) in parallel with strict academic control. This will help relieve overcrowding in Tbilisi while training qualified professionals directly in the regions.. It is also possible to consider various models of development for Sokhumi State University, including strengthening its role in the regional educational space and restoring appropriate master's programs with limited places.

The common goal must be the balanced development of the educational system and the expansion of education opportunities in the regions.

The state should allow the development of university branches, as it previously existed in practice. This would contribute to relieving Tbilisi, enhancing higher education in the regions, and employing part of the professors and lecturers in regional universities, as well as the development of branches of various programs of Ilia State University.

At the same time, it is not reasonable to transfer academic staff only to scientific-research institutes, as such an approach may lead to a reduction in actual research productivity, particularly in the fields of economics, business, and agriculture. For example, the Paata Gugushvili Institute of Economics has historically made an important contribution to the development of Georgian economic science. However, it is necessary to create appropriate working conditions and infrastructure so that the institute and the scientists employed there can fully realize their potential.

The government states that part of the academic staff released from universities will be transferred to scientific-research institutes. However, in this case, the Paata Gugushvili Institute of Economics will be particularly affected, as it still lacks adequate infrastructure and its own building. Under such conditions, it will be difficult for the institute to carry out full-scale scientific research and produce competitive scientific output. Therefore, it is necessary for the state to allocate appropriate premises and create a modern working environment so that the institute can function properly, develop scientific research, and produce research output of importance for national economic policy.

განათლების რეფორმის შუქ-ჩრდილები და მისი გადაჭრის გზები

ჯამლეტ ჯანჯავა

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
სეუ პროფესორი და თსუ-ს მონვეული პროფესორი,
ელ.ფოსტა: j.janjgava@seu.edu.ge

აბსტრაქტი

XXI საუკუნეში საქართველოში განხორციელებულ რეფორმათა შორის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანია განათლების სფერო, რომელიც დროდადრო გარკვეულ კორექტირებებს განიცდის.

ყველას გვახსოვს, არცთუ ისე დიდი ხნის წინ, რეფორმის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საკითხად განიხილებოდა ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის გაერთიანება. საბოლოოდ ეს მიდგომა შეიცვალა და უცვლელი დარჩა, რაც ჩვენი აზრით, სწორი იყო.

ასევე, მნიშვნელოვან ცვლილებად შეიძლება ჩაითვალოს ის, რომ ტექნიკურ უნივერსიტეტს გამოეყო სოციალურ მეცნიერებათა, ბიზნესტექნოლოგიებისა და იურიდიული ფაკულტეტები. აღნიშნული გადაწყვეტილება გამართლებული იყო, რადგან ტექნიკური უნივერსიტეტის ძირითადი ფუნქცია ტექნიკური დარგების სპეციალისტების მომზადებაა. მიუხედავად იმისა, რომ ამ უნივერსიტეტს დიდი წვლილი აქვს მაღალკვალიფიციური კადრების აღზრდაში, ბოლო პერიოდში იგი ნაკლებად პასუხობდა თანამედროვე მოთხოვნებს და მეტწილად ჰუმანიტარულ მიმართულებებზე იყო გადართული.

როგორც ამ უნივერსიტეტის ყოფილი პროფესორი, მრავალწლიანი სტაჟით) ვთვლი, რომ გარკვეულ სპეციალობებზე სწავლების დონე ვერ აკმაყოფილებდა თანამედროვე სტანდარტებს, მიუხედავად იმისა, რომ უნივერსიტეტში მრავლად არიან მაღალი კვალიფიკაციის მქონე პროფესორნალები. შესაბამისად, აღნიშნული ცვლილებები შეიძლება შეფასდეს, როგორც აუცილებელი ნაბიჯი.

ჩვენი განათლების სისტემა საჭიროებს ძირეულ რეფორმებს მრავალ საკითხში. ამ სირთულეების დაძლევა სახელმწიფოს ნების გარეშე წარმოუდგენელია.

ერთ-ერთი მთავარი პრობლემა არის ის, რომ ბევრ უნივერსიტეტში აკადემიურ პერსონალის არჩევა არ ხდება გამჭვირვალე და ობიექტური კონკურსების გზით. რიგ შემთხვევებში კონკურსები ტარდება ნეპოტიზმის, პირადი კავშირების ან ე. წ. „რექტორის სიის“ მიხედვით. ბოლო პერიოდში ამას დაემატა კიდევ ერთი სერიოზული პრობლემა — პროფესორების შერჩევა პარტიული კუთვნილების ნიშნით. ასეთ პირობებში არჩეული პროფესორი ვერ იქნება დამოუკიდებელი, პრინციპული და ობიექტური, რაც პირდაპირ აისახება სწავლების ხარისხზე.

ცალკე განხილვის თემაა ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, რომელიც, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტთან ერთად, გარკვეულწილად დაზარალდა რეფორმის შედეგად. გაუქმდა რამდენიმე სამაგისტრო პროგრამა, მათ შორის, ეკოლოგიისა და ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა მიმართულებით. მნიშვნელოვანია, რომ აღნიშნული უნიკალური პროგრამების ბედი გადაიხედოს. მთავრობის მეთაურმა გამოთქვა მზადყოფნა მათი აღდგენის შესახებ და იმედი, რომ ეს დაპირება შესრულდება მომდევნო სასწავლო წლიდან.

მნიშვნელოვან კითხვად რჩება ასტრონომიის საკითხიც — რატომ ფუნქციონირებს ეს სპეციალობა ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტში და არა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, რომელსაც ამ მიმართულებით მდიდარი ისტორია და შესაბამისი ინფრასტრუქტურა გააჩნია. თსუ-ს მაღლივი კორპუსის თავზე არსებობდა ევგენი ხარაძის ე.წ. ობსერვატორია, სადაც დიდი მეცნიერი აკვირდებოდა ციურ სხეულებს. ჩვენი აზრით, ასტრონომია თავისი სამაგისტრო პროგრამით უნდა გადაეცეს ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს, რომელსაც ამ მიმართულებაზე დიდი გამოცდილება აქვს.

საზოგადოებაში დიდი დისკუსია მიმდინარეობს ილიას უნივერსიტეტის იურიდიული და სამედიცინო პროგრამების შესახებ. რეალისტურად უნდა შეფასდეს შესაძლებლობები. ამ მიმართულებებში კონკურენტუნარიანი კადრების მომზადება დიდ რესურსებს მოითხოვს. შესაბამისად, მათი ინტეგრაცია პროფილურ უნივერსიტეტებში (თსუ და თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი) შეიძლება გამართლებული იყოს.



რაც შეეხება ილიას უნივერსიტეტის ბიზნესისა და ეკონომიკის პროგრამებს, მიუხედავად არსებული სირთულეებისა, აქ მოღვაწეობენ კვალიფიციური ადგილობრივი და უცხოელი პროფესორები, ასევე ხელმისაწვდომია თანამედროვე სასწავლო რესურსები. ამიტომ მიზანშეწონილი იქნებოდა ამ მიმართულებებზე სტუდენტთა მიღების კოტების გაზრდა.

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს. სასურველია მას მიენიჭოს ეროვნული გმირის, ჟიული შარტავას, სახელი. ასევე, შეიძლება განიხილებოდეს მისი გადატანა რუსთავეში, რაც ხელს შეუწყობს როგორც დევნილი აკადემიური პერსონალის დასაქმებას, ისე რეგიონულ განვითარებას. ეს იქნებოდა სიმბოლური, რადგან სწორედ ქ. რუსთავი იყო ის ქალაქი, სადაც მთელი ბრწყინვალეობით წარმოჩინდა ბატონ ჟიული შარტავას ნიჭი, როცა ის გახლდათ ქ. რუსთავის ხელმძღვანელი.

ამასთან, აუცილებელია სამაგისტრო პროგრამების გაძლიერება ამ უნივერსიტეტში. დადებით ნაბიჯად შეიძლება ჩაითვალოს აგრარული მიმართულების გადაცემა სოხუმის უნივერსიტეტისთვის. აღნიშნული გადაწყვეტილება ხელს შეუწყობს ქვემო ქართლის რეგიონში განათლების განვითარებას, ეთნიკური აზერბაიჯანელი მოსახლეობის ქართულ ენასა და კულტურასთან დაახლოებას, ასევე ქართული ენის სწავლების გაძლიერებას.

მნიშვნელოვანია, რომ სახელმწიფომ დაიცვას თითოეული პროფესორ-მასწავლებლის ინტერესები და უზრუნველყოს მათი დასაქმება, მათ შორის, სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებში. ეს ხელს შეუწყობს როგორც სოციალური დაძაბულობის შემცირებას, ისე ახალგაზრდების სწორი პროფესიული ორიენტაციის ჩამოყალიბებას.

რამდენიმე წლის წინ აღვნიშნე, რომ განათლების ხარისხის გასაუმჯობესებლად აუცილებელია იყო:

მათემატიკის სავალდებულო საგნად ქცევა ბიზნესის, ეკონომიკის, ტურიზმისა და საინჟინრო მიმართულებებზე. თუმცა, ბოლო წლებში საპირისპირო ტენდენცია შეინიშნება — მათემატიკის კომპონენტის წილი მცირდება. მაგალითად, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში მათემატიკის საფუძველზე ჩარიცხულთა პროცენტული მაჩვენებელი შემცირდა, მაშინ როცა სხვა საგნების წილი გაიზარდა. მიუხედავად ისტორიის მნიშვნელობისა, სტუდენტს უნდა შეეძლოს ელემენტარული მათემატიკური ოპერაციების შესრულება.

სასწრაფოდ მოსაგვარებელი საკითხია ტურიზმის სფეროს სტატუსიც. კვალიფიკაციათა ეროვნული ჩარჩოს მიხედვით, ტურიზმი აღარ განიხილება ბიზნესის ადმინისტრირების ნაწილად, რაც პრობლემურია. ჩნდება ლოგიკური კითხვა — თუ ტურიზმი არ არის ბიზნესი, მაშინ რა არის? განსაკუთრებით იმ პირობებში, როცა ქვეყნის ეკონომიკაში ამ სფეროს მნიშვნელოვანი წილი უკავია.

ამ ცვლილებებს მოჰყვა ისიც, რომ ეკონომიკის სწავლება ტურიზმის მიმართულებაზე შემცირდა და მხოლოდ ერთ სემესტრს მოიცავს, მაშინ როცა ბიზნესის ადმინისტრირების სტუდენტები მას ორ სემესტრში სწავლობენ (მიკრო და მაკროეკონომიკა). მსგავსი პრაქტიკა გავრცელდა როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო უნივერსიტეტებში, რაც უარყოფითად აისახება განათლების ხარისხზე. აუცილებელია კვალიფიკაციათა ეროვნულ ჩარჩოში ცვლილებების შეტანა და ტურიზმის დაბრუნება ბიზნესის ადმინისტრირების სფეროში. უნდა გაიზარდოს მათემატიკით ჩარიცხულ აბიტურინტთა ხვედრითი წილი.

ასევე მნიშვნელოვანია ბიზნესისა და ტურიზმის პროგრამების განვითარება რეგიონულ უნივერსიტეტებში — თელავში, გორში, სამცხე-ჯავახეთსა და ზუგდიდში. აღნიშნული მიმართულებები დიდი პოპულარობით სარგებლობს აბიტურიენტებში და მნიშვნელოვანი რესურსია რეგიონული განვითარებისთვის. მიზანშეწონილი იქნება თითოეულ ასეთ უნივერსიტეტში მინიმუმ ერთი ჯგუფის შექმნა. იმედია, რომ სახელმწიფო გაითვალისწინებს ამ საჭიროებას და უახლოეს პერიოდში შესაბამის ნაბიჯებს გადადგამს. ასევე, აუცილებელია აღნიშნულ უნივერსიტეტებში სამაგისტრო პროგრამების აღდგენა, თუმცა, შეზღუდული კონტინგენტით.

რაც შეეხება ბათუმისა და ქუთაისის უნივერსიტეტებს, აღნიშნულ ქალაქებში ფუნქციონირებს როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო უმაღლესი სასწავლებლები, რომლებიც მეტ-ნაკლებად შეძლებენ არსებული პრობლემების მართვას.

რიგ უნივერსიტეტებში რექტორები და დეკანები არჩეულნი არიან 3-4 ვადით, რაც ეწინააღმდეგება მოქმედ კანონმდებლობას, რომლის მიხედვითაც აღნიშნული თანამდებობები მაქსიმუმ ორჯერ შეიძლება დაიკავოს ერთმა პირმა. ამ მხრივ სანიმუშოა ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, რომელიც აღნიშნულ ნორმას იცავს.

მიზანშეწონილია კანონში ცვლილების შეტანა, რათა რექტორისა და დეკანის პოზიციებზე კანდიდატებად

განიხილებოდნენ ის პირებიც, რომლებიც კონკრეტულ უნივერსიტეტში არ მუშაობენ, თუმცა, არიან სხვა უნივერსიტეტების პროფესორები. ეს გაზრდის კონკურენციას და ხელს შეუწყობს კვალიფიციური კადრების მოზიდვას, რომლებიც სხვადასხვა უნივერსიტეტში მუშაობენ.

აუცილებელია დასკვნითი გამოცდის მინიმალური ზღვრის გადახედვა. მიზანშეწონილია, სტუდენტს კრედიტი მიენიჭოს დასკვნით გამოცდაზე მინიმუმ 40%-ის (16 ქულის) მიღების შემთხვევაში.

შეფასების სისტემაში უნდა დაბრუნდეს დასწრების კომპონენტი, რადგან მისი გაუქმება უარყოფითად აისახა ლექციებზე დასწრებასა და საბოლოო შედეგებზე.

აკადემიური კონკურსების ჩატარების ვადა სასურველია გაიზარდოს 4 წლიდან 6 წლამდე, რაც უზრუნველყოფს მეტ სტაბილურობას აკადემიური პერსონალისთვის.

სახელმწიფო უნივერსიტეტებში დარგობრივი კომისიები უნდა დაკომპლექტდეს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მონაწილეობით და მათი შემადგენლობა არ უნდა განახლდეს ორზე მეტი ვადით. კერძო უნივერსიტეტებს კი უნდა ჰქონდეთ მეტი ავტონომია ამ პროცესში. ისინი თვითონ შეარჩევენ კომისიის შემადგენლობას.

საჭიროა სადოქტორო პროგრამებზე მიღების მკაცრი შეზღუდვა და ხარისხის კონტროლი. როგორც სადოქტორო, ისე სამაგისტრო პროგრამებზე ჩარიცხვისთვის უნდა დაწესდეს უცხო ენის ცოდნა მინიმუმ B2 დონეზე. ასევე აუცილებელია უცხო ენების წილის გაზრდა სასწავლო პროგრამებში. როგორც იცით, 2008 წლიდან თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში წარმატებით ფუნქციონირებდა ე. წ. „ელიტარული პროგრამა“, რომლის კურსდამთავრებულები წარმატებით საქმიანობენ, როგორც საქართველოში, ისე საერთაშორისო დონეზე. მსგავსი პროგრამების აღდგენა მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს განათლების ხარისხს. ჩვენ გვაქვს კავშირი ამ პროგრამის კურსდამთავრებულებთან და ზუსტად ვიცით, რომ მათგან ოცზე მეტი კურსდამთავრებული წარმატებით საქმიანობს როგორც საქართველოში, ისე საზღვარგარეთ. ისინი იკავებენ საპასუხისმგებლო პოზიციებს სხვადასხვა მნიშვნელოვან ინსტიტუტში, მათ შორის საქართველოს ეროვნულ ბანკსა და საქართველოს პარლამენტში. მაგალითად, ამ პროგრამის კურსდამთავრებულმა თინათინ ახვლედიანმა ეკონომიკის დოქტორის ხარისხი დაიცვა ამერიკის შეერთებულ შტატებში და ამჟამად ევროკავშირის ერთ-ერთი ცნობილი ექსპერტია. ასევე აღსანიშნავია საქართველოს პარლამენტის ყოფილი წევრი ბექა ლილუაშვილი და სხვა წარმატებული კურსდამთავრებულები.

აღნიშნულ პროგრამაში ჩასარიცხად აუცილებელი იყო ერთიან ეროვნულ გამოცდებზე მათემატიკისა და ინგლისური ენის ჩაბარება, რაც ხელს უწყობდა ამ საგნების პოპულარიზაციას და უზრუნველყოფდა მაღალი აკადემიური დონის სტუდენტების მოზიდვას.

როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო უნივერსიტეტებში მიზანშეწონილია კანონით განისაზღვროს ერთი პროფესორის სასწავლო დატვირთვის მაქსიმალური ზღვარი — არაუმეტეს ორი-სამი სასწავლო კურსისა. პრაქტიკა, როდესაც ერთი პროფესორი კითხულობს მრავალ საგანს, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც იგი პარალელურად ხელმძღვანელობს სადოქტორო პროგრამას, უარყოფითად აისახება სწავლების ხარისხზე. დაფიქსირებულა შემთხვევა, როდესაც ერთ-ერთ სახელმწიფო უნივერსიტეტში პროფესორი, ფაქტობრივად ყველა ძირითად საგანს თავად ასწავლიდა. აკრედიტაციის ჯგუფის ვიზიტისას ამ საკითხზე გაკეთებულმა შენიშვნამ მისი უკმაყოფილება გამოიწვია, თუმცა პრობლემა სისტემურ ხასიათს ატარებს და საჭიროებს რეგულირებას.

რაც შეეხება აკრედიტაციის ექსპერტებს, აქაც არსებობს გარკვეული პრობლემები. ჩვენი აზრით, ამ პოზიციებზე უნდა მუშაობდნენ თავიანთ სფეროში ცნობილი, პრინციპული და გამოცდილი სპეციალისტები. საქართველოში, სადაც სახელმწიფო ენა ქართულია, უნდა აიკრძალოს ექსპერტების შერჩევისას მხოლოდ ინგლისური ენის ცოდნის კრიტერიუმად გამოყენება, საკითხისადმი ასეთი მიდგომა დისკრედიტაციის ნიშნებს შეიცავს. ამასთან, პროგრამების აკრედიტაციისა და უნივერსიტეტების ავტორიზაციის პროცესში საჭიროა უცხოეთში მოღვაწე, უცხოენოვანი პროფესორების ჩართვა, რაც უკვე პრაქტიკაშიც გვხვდება.

როგორც სახელმწიფო, ისე არასახელმწიფო უნივერსიტეტებში აუცილებელია საგამოცდო ცენტრების შექმნა, სადაც დასკვნითი გამოცდები ერთიანი სტანდარტით ჩატარდება.

ასევე კრიტიკას ვერ უძლებს ზოგიერთ უნივერსიტეტში არსებული პრაქტიკა, როდესაც რექტორი არ აძლევდა შესაძლებლობას კონკურსში მონაწილეობა მიეღოთ იმ პირებს, რომლებსაც ხელშეკრულების ვადა ამოწურული ჰქონდათ. ასეთ შემთხვევაში ისინი უნდა დალოდებოდნენ საერთო კონკურსს. ჩემი აზრით, ეს მიდგომა არ შეესაბამება სამართლიანობის პრინციპს და საჭიროებს გადახედვას.



მიზანშეწონილად მიგვაჩნია საგანი წაიკითხოს იმ პირმა, რომელსაც აღნიშნულ საგანში აქვს სამეცნიერო ხარისხი და გამოცდილება.

ერთ-ერთ უნივერსიტეტში დაფიქსირდა ასეთი ფაქტი: კონკურსში მონაწილეთაგან არავინ იყო ისეთი, ვისაც წაკითხული ჰქონდა ეკონომისტიკისთვის უმნიშვნელოვანესი საგნები — „მიკროეკონომიკის პრინციპები“ და „მაკროეკონომიკის პრინციპები“.

როდესაც საბოლოოდ დავრწმუნდი, რომ ამ კონკურსში გამარჯვების მინიმალური შანსიც კი არ მქონდა, წერილობით მივმართე ფაკულტეტის დეკანს და მივუთითე, რომ კონკურსანტებს შორის არ იყო არცერთი კანდიდატი. ამ ყველაფერმა შექმნა შთაბეჭდილება, რომ პროგრამის ხარისხთან დაკავშირებული საკითხები სათანადო ყურადღების გარეშე დარჩა. ამიტომ მნიშვნელოვანია, რომ შესაბამისმა კომისიებმა აღნიშნული ფაქტი უყურადღებოდ არ დატოვონ და გადაწყვეტილებები ობიექტურობისა და აკადემიური ხარისხის პრინციპებზე დაყრდნობით მიიღონ.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ეკონომიკისა და ბიზნესის მიმართულებით სასწავლო ლიტერატურის განვითარება. ბოლო წლებში ამ მხრივ გარკვეული პროგრესი შეინიშნება, თუმცა, კვლავ საჭიროა მეტი თანამედროვე სახელმძღვანელოს თარგმნა და გამოცემა. სახელმწიფო უნივერსიტეტებმა მიზანშეწონილი გამოყონ შესაბამისი ბიუჯეტი საერთაშორისო დონეზე აღიარებული წიგნების გამოსაცემად. მსგავსი პრაქტიკა სასურველია არასახელმწიფო უნივერსიტეტებშიც.

სახელმწიფომ უნდა გაითვალისწინოს, რომ იურიდიული, სამედიცინო და დაწყებითი განათლების მიმართულებები წარმოადგენს რეგულირებად პროფესიებს და მათთვის აუცილებელია მაღალი სტანდარტის მქონე, შესაბამისი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით აღჭურვილი უნივერსიტეტები.

რაც შეეხება ბიზნესის ადმინისტრირების მიმართულებას, შესაძლებელია თელავის, ზუგდიდის, გორის და სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტებში სტუდენტთა მიღების გაზრდა (მაგალითად, თითოეულში 50 სტუდენტი), მკაცრი აკადემიური კონტროლის პარალელურად. ეს ხელს შეუწყობს თბილისის ნაწილობრივ განტვირთვას და რეგიონებში კვალიფიციური კადრების მომზადებას.

ასევე შესაძლებელია სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის განვითარების სხვადასხვა მოდელის განხილვა, მათ შორის მისი როლის გაძლიერება რეგიონულ საგანმანათლებლო სივრცეში და შესაბამისი სამაგისტრო პროგრამების აღდგენა შეზღუდული ადგილებით.

საერთო მიზანი უნდა იყოს საგანმანათლებლო სისტემის დაბალანსებული განვითარება და რეგიონებში განათლების შესაძლებლობების გაფართოება.

სახელმწიფომ უნდა დაუშვას უნივერსიტეტების ფილიალების განვითარება, როგორც ეს წარსულში პრაქტიკაში არსებობდა. ეს ხელს შეუწყობს თბილისის განტვირთვას, რეგიონებში უმაღლესი განათლების გაძლიერებასა და პროფესორ-მასწავლებლების ნაწილის დასაქმებას რეგიონულ უნივერსიტეტებში, აგრეთვე, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის სხვადასხვა პროგრამის ფილიალების განვითარებას.

ამასთანავე, მიზანშეწონილი არ არის აკადემიური კადრების მხოლოდ სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებში გადაყვანა, რადგან ასეთმა მიდგომამ შესაძლოა რეალური სამეცნიერო პროდუქტიულობის შემცირება გამოიწვიოს, განსაკუთრებით ეკონომიკის, ბიზნესისა და აგრარული მიმართულებების შემთხვევაში.

მაგალითად, პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტს ისტორიულად მნიშვნელოვანი წვლილი მიუძღვის ქართული ეკონომიკური მეცნიერების განვითარებაში, თუმცა აუცილებელია შესაბამისი სამუშაო პირობებისა და ინფრასტრუქტურის შექმნა, რათა ინსტიტუტმა და იქ დასაქმებულმა მეცნიერებმა საკუთარი პოტენციალის სრულად რეალიზება შეძლონ.

მთავრობა აცხადებს, რომ უნივერსიტეტიდან გამოთავისუფლებული აკადემიური პერსონალის ნაწილი სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებში გადაიწვილება. თუმცა ასეთ პირობებში განსაკუთრებით დაზარალებულა პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტი, რომელსაც დღემდე არ გააჩნია სათანადო ინფრასტრუქტურა და საკუთარი შენობა. ასეთ ვითარებაში ინსტიტუტს გაუჭირდება სრულფასოვანი სამეცნიერო საქმიანობის განხორციელება და კონკურენტუნარიანი სამეცნიერო პროდუქტის შექმნა. ამიტომ აუცილებელია სახელმწიფომ გამოყოს შესაბამისი ფართი და შექმნას თანამედროვე სამუშაო გარემო, რათა ინსტიტუტმა შეძლოს ნორმალური ფუნქციონირება, სამეცნიერო კვლევების განვითარება და ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკისთვის მნიშვნელოვანი კვლევითი პროდუქტის შექმნა.

საკვანძო სიტყვები: განათლების რეფორმა, საუნივერსიტეტო პროგრამა, საგამოცდო კომისია, პროფესორთა საკონკურსო კომისია, კვალიფიციური კადრები.